

Viimaste aastakümnetega on HIV infektsioon muutunud maailma üheks olulisemaks rahvatervise probleemiks. UNAIDSi andmetel oli 2018. aastal nakatunud hinnanguliselt 37 miljonit inimest maailmas. Eestis on HIV nakatumine püsinud üks kõrgemaid Euroopa Liidus juba aastaid. Töö üldine eesmärk oli kirjeldada HIV epideemia olukorda Eestis, selleks kaasati Eesti HIV-positiivsete isikute andmebaasi (E-HIV) kõik patsiendid, et uurida demograafiliste näitajate muutumist ajas. Kõik 2013. aastal esmasdiagnostitud juhud kaasati varase nakatumise, HIV esmashaigestumuse (Prejeani matemaatiline meetod) ja ravimresistentsuse uuringusse. Hindasime HIV alatüüpide ning ravimresistentsusmutatsioonide esinemist ning fülogeneetilise analüüsiga uurisime ülekande klastrite esinemist.

2013. aastal diagnoositutest olid varaseid nakatunuid 36%. Prejeani matemaatilise meetodi järgi oli HIV esmashaigestumus Eestis 2013a. 625 võimalikku ülekannet, olles oluliselt suurem kui 325 ametikult diagnoositud juhtu. Meie arvates kasutatud matemaatiline meetod ülehindab võimalikke ülekannete arvu. Eestis levib endiselt haruldane HIV-1 alatüüp CRF06_cpx moodustades 83% viirustest. Kõik CRF06_cpx viirused on omavahel geneetiliselt seotud, demonstreerides levikut Eesti piires. Ülekande klastritesse koondus 25/224 (11%) viirustest, mis on oluliselt madalam teistest riikidest. Vaatamata oluliselt suurenenud ART kasutusele on ülekantud ravimresistentsuse osakaal stabiilne, kõige olulisem on mutatsioon K103N. Resistentsusmutatsioonidega viiruste hulgas esines ainult mõni transmissiooni-paar, mis näitab, et resistentsuse kohorte ei ole.

Kokkuvõttes soovitame oluliselt laiemat testimist haaratud piirkonnas (Tallinn, Ida-Virumaa) koos kokkupuute eelse profülaktika (PrEP) kättesaadavusega. Varaste nakatunute avastamine esmasdiagnostivate hulgas peaks olema regulaarne järelevalve osa, peegeldades epideemia kulgu tõenäoliselt kõige paremini ja täpsemini. Soovitame võimalusel testida resistentsust diagnoosimise hetkel või säilitada veri hilisemaks testimiseks viroloogilise ravi ebaõnnestumise korral.